

DWADZIESCIA TRZY LATA OCENY BUHAJÓW
METODĄ RÓWNOCZESNEGO PORÓWNIANIA

Hanna Czaja, Barbara Rejduch, Barbara Gawlikowska

Instytut Zootechniki w Krakowie

Ocenę buhajów metodą równoczesnego porównania rozpoczęto w Instytucie Zootechniki w 1962 r. Wprowadzenie tej metody, opracowanej przez A. Robertsona, a zaadaptowanej do warunków krajowych przez zespół pracowników Instytutu Zootechniki było m.in. dzięki szerszemu wykorzystaniu sztucznej inseminacji bydła. Również zorganizowanie w Instytucie Zootechniki ośrodka maszyn liczących umożliwiło wykonywanie pracochłonnych obliczeń na dużym materiale.

W pierwszym roku oceny przetestowano tylko 65 buhajów, w tym 61 rasy czarno-białej i 4 rasy polskiej czerwonej. Instytut otrzymał wówczas 18082 dane o laktacjach pierwiastek /tab. 1/, z czego wykorzystano do oceny buhajów 12520 danych pochodzących od pierwiastek, które spełniły warunki oceny: miały znane pochodzenie ze strony ojca, ich laktacja nie trwała krócej niż 250 dni, pierwiastki w czasie laktacji przebywały w jednej oborze i nie przechodziły chorób, które mogły wpłynąć na znaczne obniżenie wydajności. Liczba nadesłanych danych o laktacjach stanowiła tylko 27,9% liczby założonej w programie oceny.

W miarę upływu lat liczba pierwiastek, stanowiących podstawę oceny buhajów, sukcesywnie wzrastała. Największą liczbę danych do oceny zanotowano w 1982 r. - 93173 laktacje pierwiastek, z czego 84684 pierwiastki spełniły warunki oceny.

Należy zaznaczyć, że wraz z doskonaleniem organizacji oceny buhajów zmieniały się kryteria doboru pierwiastek do oceny, które oprócz 4 ww. wymogów określiły również granice wieku ocielenia pierwiastek: 23-40 miesięcy, a ich laktacja nie mogła być krótsza niż 200 dni.

W 1977 r. opracowany został w kraju zmodyfikowany system obliczeń "SYMLEK", który ułatwił przygotowywanie materiałów do obliczeń oraz przyspieszył moment uzyskania wyników oceny buhajów.

W latach 1963-85 średnia wydajność pierwiastek czarno-białych wahała się w granicach 2726 kg mleka w 1965 r. przy zawartości tłuszczu 3,52% do 3117 kg w 1985 r. przy 3,94% tłuszczu w mleku /tab. 1/.

Liczba pierwiastek w ocenie i ich średnia użytkowość mleczna

Rok oceny	Liczba pierwiastek												Średnia użytkowość												
	ogółem						spełniające warunki oceny						kg mleka						% tłuszczu						
	cb	czb	pc*	hf	sim	cb	czb	pc*	hf	sim	cb	czb	pc*	hf	sim	cb	czb	pc*	hf	sim	cb	czb	pc*	hf	sim
1963	15283	633	437	-	44	10136	541	361	-	42	3050	2995	2480	-	2306	3,53	3,51	-	2306	3,53	3,51	-	3,94	-	3,86
1964	9220	756	1428	-	173	7913	678	1277	-	65	2809	2820	2316	-	2326	3,54	3,53	-	2326	3,54	3,53	-	3,99	-	3,90
1965	15130	965	1984	-	170	11189	882	1627	-	32	2726	2661	2326	-	2150	3,52	3,53	-	2150	3,52	3,53	-	3,98	-	4,14
1966	22569	1495	2475	-	117	14979	1276	1694	-	80	2818	2790	2391	-	2242	3,56	3,58	-	2242	3,56	3,58	-	3,98	-	3,92
1967	32976	2087	3107	-	222	21533	1369	1748	-	86	2876	2729	2576	-	2125	3,60	3,54	-	2125	3,60	3,54	-	3,99	-	3,83
1968	38868	2641	3202	-	238	24876	1541	1803	-	95	2853	2697	2604	-	2191	3,60	3,56	-	2191	3,60	3,56	-	3,97	-	3,96
1969	46489	3084	2297	-	180	30465	1732	1523	-	110	2809	2743	2634	-	2343	3,65	3,64	-	2343	3,65	3,64	-	4,01	-	4,04
1970	50116	3126	1878	-	260	33824	2052	1214	-	116	2841	2692	2816	-	2530	3,67	3,70	-	2530	3,67	3,70	-	4,13	-	4,03
1971	59369	3580	1705	-	107	41153	2473	1231	-	73	2798	2758	2687	-	2624	3,69	3,70	-	2624	3,69	3,70	-	4,04	-	4,08
1972	63097	3852	1287	-	135	44066	2679	760	-	68	2776	2897	2732	-	2651	3,70	3,75	-	2651	3,70	3,75	-	4,02	-	3,93
1973	64339	4212	1012	-	155	47121	3181	584	-	102	2763	2821	2796	-	2612	3,72	3,76	-	2612	3,72	3,76	-	4,15	-	4,08
1974	61318	3994	794	-	126	47984	3068	516	-	96	2901	2927	2984	-	2720	3,76	3,74	-	2720	3,76	3,74	-	4,05	-	4,10
1975	64340	5232	373	-	124	50424	4053	239	-	93	3001	2997	3013	-	2837	3,82	3,78	-	2837	3,82	3,78	-	4,10	-	4,09
1976	69027	3847	79	-	61	53385	2930	43	-	55	3016	3087	3150	-	2358	3,87	3,84	-	2358	3,87	3,84	-	4,20	-	4,10
1977	59010	4263	67	-	22	45830	3044	55	-	12	2998	3102	2856	-	1976	3,94	3,89	-	1976	3,94	3,89	-	4,15	-	4,06
1978	60634	4045	52	12	24	46118	3162	45	12	9	3075	3424	3287	5024	2715	3,99	3,91	5024	2715	3,99	3,91	4,24	3,76	4,27	
1979	53991	3841	20	24	-	44872	3262	18	23	-	3058	3240	3115	4939	-	4,11	4,06	4939	-	4,11	4,06	4,29	3,98	-	
1980	61779	3766	45	75	199	56790	3417	40	61	168	3023	3262	3060	4972	2505	3,90	3,89	4972	2505	3,90	3,89	4,17	3,89	4,13	
1981	67732	4513	32	65	262	62868	4141	32	62	204	2996	3215	2652	5336	2443	3,91	3,88	5336	2443	3,91	3,88	4,29	3,94	4,12	
1982	87497	5322	46	82	160	79345	5002	32	79	160	2862	3042	2609	6078	2557	3,92	3,89	6078	2557	3,92	3,89	4,12	3,93	4,08	
1983	80317	5241	21	79	129	79608	4779	17	79	129	2762	3061	2724	5750	2435	3,88	3,85	5750	2435	3,88	3,85	4,21	3,91	4,13	
1984	75732	4580	12	99	131	65919	4126	9	99	108	2841	3127	2862	5646	2556	3,92	3,90	5646	2556	3,92	3,90	4,21	3,78	4,04	
1985	84083	5160	20	86	151	78477	4922	20	86	141	3117	3315	2151	5847	3014	3,90	3,92	5847	3014	3,90	3,92	4,12	3,87	4,03	

* Łącznie z duńską czerwoną i mieszającami.

Najniższą wydajność pierwiastek rasy czarno-białej zanotowano w 1965 r. - 2661 kg mleka przy 3,53% tłuszczu w mleku, a najwyższą - 3424 kg mleka przy 3,91% tłuszczu - w 1978 r. Pierwiastki rasy polskiej czerwonej charakteryzowały się niższą wydajnością w porównaniu z rasami czarno- i czerwono-białą, uzyskując 2151-3115 kg mleka przy zawartości tłuszczu odpowiednio 4,12-4,29%. W rasie simentalskiej najniższa mleczność wystąpiła w 1977 r. - 1976 kg mleka przy 4,06% tłuszczu, a najwyższa w 1985 r. - 3014 kg przy 4,03% tłuszczu.

W latach siedemdziesiątych zapadła decyzja o doskonaleniu krajowego bydła czarno-białego drogą dolewania krwi bydła holsztyńsko-fryzyjskiego. W 1978 r. w ocenie wystąpiły pierwsze pierwiastki tej rasy, uzyskując 5024 kg mleka i 3,76% tłuszczu; najwyższą wydajność pierwiastki holsztyńsko-fryzyjskie uzyskały 1982 r. - 6078 kg mleka przy 3,93% tłuszczu.

W momencie rozpoczęcia oceny założono, że od chwili ostatecznego jej wdrożenia na terenie całego kraju rocznie oceniać się będzie 500-600 buhajów wszystkich ras. Jak już wspomniano, w pierwszym roku oceny objęto nią tylko 65 buhajów. Ich liczba wzrastała do 1982 r., kiedy oceniono łącznie 837 buhajów, w tym 546 po raz pierwszy /tab. 2/. W latach 1983 - 1985 liczba buhajów ocenionych zmalała do 702 szt. wszystkich ras w 1985 r. w tym po raz pierwszy ocenionych - 485 szt.

Liczba buhajów pozytywnie ocenionych wahała się w granicach 13-27%. Średni wiek buhajów ocenionych po raz pierwszy w początkowym okresie przekraczał 9 lat i stopniowo zmniejszał się: - w 1983 r. wyniósł 6 lat i 10 miesięcy, a w 1984 r. 6 lat i 11 miesięcy. Najwięcej obór, córek, rówieśnic i córek efektywnych w pierwszej ocenie uzyskano w 1971 r. /tab. 2/; w następnych latach notuje się systematyczny spadek tych wielkości.

Tabela 2

Liczba ocenionych buhajów oraz średnia liczba obór, córek, rówieśnic i córek efektywnych

Rok oceny	Liczba buhajów		Średnia liczba			
	ocenionych ogółem	w tym po raz pierwszy	obór	córek	rówieśnic	córek efektywnych
1963	65	65	14,2	37,8	140,0	24,8
1964	109	66	17,9	48,7	160,6	37,4
1965	211	125	17,6	50,7	175,8	39,3
1966	325	172	19,5	48,5	220,0	28,5
1967	415	206	13,1	29,2	168,5	20,8
1968	502	227	20,0	58,0	296,0	39,0
1969	549	224	21,2	62,2	357,8	43,9
1970	542	226	22,0	64,1	388,0	45,6
1971	529	255	25,5	67,6	445,0	49,0
1972	568	288	20,0	55,0	389,0	41,0
1973	582	267	21,0	56,0	419,0	43,0
1974	580	266	22,8	57,8	429,4	44,0
1975	647	349	18,2	49,2	382,3	38,0
1976	612	261	19,0	51,0	422,7	40,0
1977	460	200	18,9	46,9	370,2	37,0
1978	408	249	17,7	40,1	374,3	32,1
1979	473	312	15,4	33,9	361,8	27,5
1980	490	324	15,4	37,2	364,5	28,4
1981	610	406	12,3	30,9	259,0	23,4
1982	837	548	15,9	41,1	473,4	29,9
1983	835	486	14,7	39,2	421,6	31,7
1984	666	424	13,2	14,4	321,8	27,7
1985	702	485	14,7	39,2	421,6	31,7

H. Czaja, B. Rejduch, B. Gawlikowska

TWENTY THREE YEARS OF THE PROGENY TESTING
OF BULLS BY MEANS OF THE SIMULTANEOUS COMPARISON
METHOD

Summary

In the period 1969-83 6431 bulls, thereof 5844 black-and-white, 405 red-and-white, 125 Holstein-Friesian, 45 Polish red and 12 Simmental bulls, were tested by the simultaneous comparison method. The share of bulls with positive test results in this period varied within 13-27%.

The milk performance of black-and-white primipara heifers ranged within 2726-3117 kg, of red-and-white ones - within 2661-3424 kg, of Polish red ones - within 2151-3115 kg, of Holstein-Friesian ones - within 4939-6078 kg and of Simmental ones - within 1976-3014 kg. The fat content in the milk of the above cattle groups amounted accordingly to 3.52-4.11%, 3.51-4.06%, 3.94-4.29%, 3.76-3.98% and 3.83-4.27%.

Г. Чая, Б. Рейдук, Б. Гавликовска

ДВАДЦАТЬ ТРИ ГОДА ОЦЕНКИ БЫКОВ ПО МЕТОДУ
ИХ ОДНОВРЕМЕННОГО СРАВНИВАНИЯ

Р е з ю м е

В период 1963-1985 гг. оценивали по методу одновременного сравнения 6431 быка, в том числе 5844 выков чёрно-пестрой, 405 быков красно-пестрой, 125 голштино-фризских быков, 45 быков красной польской и 12 быков симментальской породы. Участие быков с положительной оценкой за указанный период колебалось в пределах 13-27%.

Молочность чёрно-пестрых первотёлок колебалась в пределах 2726-3117 кг, красно-пестрых в пределах 2661-3424 кг, польско-красных в пределах 2141-3115 кг, голштино-фризских в пределах 4939-6078 кг и симментальских в пределах 1976-3014 кг. Содержание жира в молоке для указанных пород составляет соответственно 3,52-4,11%, 3,51-4,06%, 3,94-4,29%, 3,76-3,98% и 3,83-4,27%.